

IV INVENTARISATIES

IV.A INVENTARISATIE WEEKEINDE TE MARKELO (15 - 16 JUNI 2002)

Bram Mabelis, Amerongen, augustus 2002

Deelnemers: Arjan van de Bosch, Rudolf van Hengel, Jørgen Kienstra, André van Loon, Gilbert Loos, Bram Mabelis, Jap Roest, Pieter - Ernst Schippers, Willem Verduin, François Weeseman en Marten Zijlstra.

Verslag:

De deelnemers kunnen terugkijken op een geslaagd weekeinde met veel zonnig weer. De meeste tijd werd besteed aan het inventariseren van een aantal heideterreinen: De Borkeld (tussen Markelo en Rijssen) en twee heideterreintjes op de Holterberg (Numendal en Wulleberg). Verder werd de stand van de rode bosmier (*F. polyctena*) opgenomen in het bos van het landgoed Weldam.

1. De Borkeld (loc. 1 en 2) Eig.: Staatsbosbeheer

Het reservaat ligt tussen twee stuwwallen in en bestaat uit heide (op zand en op leem), bos en grasland. Tijdens de voorbereiding van het terreinbezoek had Jørgen Kienstra aan de rand van een dennenbos een nest gevonden van de zeldzame reuzenmier (*Camponotus ligniperda*). Het betrof een betrekkelijk klein grondnest aan de voet van een omgevallen denneboom, waar we na enige tijd zoeken enkele werksters zagen lopen. De stemming zat er na die vondst goed in!

Bij het inventariseren werd speciaal gelet op het mogelijk voorkomen van de stronkmier (*Formica truncorum*), maar bij inspectie van alle strooiselnesten, bleek het telkens weer een nest te zijn van de bloedrode roofmier (*F. sanguinea*). Deze soort komt opvallend veel in het terrein voor.

Verder wilden we de stand nagaan van de satermier (*F. exsecta*) en de deuklipsatermier (*F. pressilabris*), waarvan Wiltink en Stegeman de nesten zo'n 14 jaar geleden op een plattegrond hadden ingetekend. Van *F. exsecta* werden 2 nesten gevonden (3 nesten in 1988) en van *F. pressilabris* 10 nesten op 1 locatie (7 in 1988) en 4 nesten op een tweede locatie (24 nesten in 1988). Voor de sterke achteruitgang van het aantal nesten op de tweede locatie werd geen verklaring gevonden. Mogelijk speelt de aanwezigheid van de agressieve *F. sanguinea* een rol als concurrent.

Advies:

- Herhaling van de inventarisatie van *F. exsecta* en *F. pressilabris*
- Nest van *Camponotus* in de gaten blijven houden.

2. Heideterreintjes op de Holterberg: Numendal (loc. 3) en Wullenberg (loc. 4).

De soorten die op de vier locaties zijn gevonden, staan vermeld in tabel 1. Het totaal aantal soorten is slechts indicatief voor de soortenrijkdom van de locatie. Na langer zoeken zouden er zeker meer soorten zijn gevonden, vooral op de locaties 1 en 2. Het geringe aantal soorten op de locaties 3 en 4 houdt verband met het intensieve beheer van beide terreinen. De gebieden worden gekenmerkt door een monotone struikheidevegetatie (bedekking: ca. 90%) en een dicht mosdek (bedekking: ca. 80%). Er zijn weinig open plekken, die van belang zijn voor warmteminnende soorten. Er kwamen dan ook weinig soorten mieren, graafwespen en graafbijen voor.

Advies:

- Beheermaatregelen beter spreiden in ruimte en tijd.
- Gekapte dennen van de heide (van Wulleberg) verwijderen.

2. Landgoed Weldam (Herikerberg en Driebelerveld, gelegen tussen Markelo en Goor) Eig.: A.O.F. Graf zu Solms Sonnenwalde.

Dit bosgebied is in 1986 door Stegeman geïnventariseerd op het voorkomen van bosmierennesten en in 1988 door mij. Er zijn tot dusverre alleen nesten gevonden van de kale rode bosmier (*F. polycтена*). Dit jaar wilden we de stand nogmaals controleren.

Resultaat:

in 1986: 60 nesten

in 1988: 45 nesten

in 2002: 7 nesten

Oorzaak van de achteruitgang: toenemende schaduwrijkdom van het bos, voornamelijk door uitbreiding van de Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). De natuurwaarde van het bos zou aanzienlijk kunnen worden vergroot indien deze agressieve exoot effectief zou worden bestreden. Opmerkelijk was dat op een kleine open plek, waar een bosmierennest te veel in de schaduw kwam te liggen, de mieren nestmateriaal tot op een hoogte van 170 cm tegen de stam van een larix transporteerden.

Overige soorten:

Glanzende houtmier (*Lasius fuliginosus*)

Grauwzwarte mier (*F. fusca*)

Bossteekmier (*Myrmica ruginodis*)

Bosslankmier (*Leptothorax acervorum*)

Advies:

Prunus serotina geleidelijk terugdringen. Deze soort kan alleen effectief worden bestreden bij goede nazorg. Stammetjes moeten in geen geval vlak boven de grond worden gekapt.

soorten	loc.1	loc.2	loc.3	loc.4
<i>C. ligniperda</i>	(+)			
<i>F. rufa</i>	(+)	(+)		
<i>F. polycтена</i>			+	
<i>F. pratensis</i>	+	++		+
<i>F. exsecta</i>		+		
<i>F. pressilabris</i>		++		
<i>F. sanguinea</i>	++	++	++	+
<i>F. fusca</i>	+	+	+	+
<i>F. cunicularia</i>		+		
<i>F. cf. lusatica</i>		+		
<i>L. niger</i>	+	++	+	(+)
<i>L. flavus</i>		++		
<i>L. brunneus</i>	(+)			
<i>L. fuliginosus</i>	+	+		(+)
<i>M. rubra</i>	+	+		
<i>M. ruginodis</i>	+	+	+	+
<i>M. scabrinodis</i>	+		+	+
<i>M. sabuleti</i>	+		+	
<i>M. schencki</i>	+	+		
<i>T. ceaspitum</i>	++	++	++	+
<i>L. acervorum</i>	+			
<i>L. nylanderi</i>	(+)			
totaal +	12	14	7	6

Tabel 1. Mierensoorten van een viertal heidelocaties

+ = aanwezig, ++ = frequent aanwezig, (+) = langs bosrand of in bos.